

نشست علمی کارشناسی

مرکز مطالعات اوراسیای مرکزی
دانشگاه تهران
و
انجمن ایرانی مطالعات منطقه‌ای
(کارگروه اوراسیای مرکزی)

۳۰ دی ۱۳۹۹

گزارش کامل



نشست رونمایی از کتاب

زمینه‌ها، عامل‌ها و پیامدهای تحول در سیاست خاورمیانه‌ای روسیه

وبینار با حضور



دکتر عبدالامیر نبوی

دانشیار موسسه مطالعات فرهنگی و اجتماعی
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری



دکتر علیرضا نوری

استادیار دانشکده اقتصاد و علوم سیاسی
دانشگاه شهید بهشتی

زمینه‌ها، عامل‌ها و پیامدهای تحول در سیاست خاورمیانه‌ای روسیه

(مجموعه مقاله‌ها)

تألیف

دکتر الهه کولایی

(استاد دانشگاه تهران)

دکتر حمیدرضا عزیزی

(استادیار دانشگاه شهید بهشتی)

(استادیار دانشکده اقتصاد و علوم سیاسی)

دکتر حمیدرضا عزیزی

(استاد دانشگاه تهران)

دکتر علیرضا نوری

گزارش کامل^۱

نشست "رونمایی از کتاب: زمینه ها، عامل ها و پیامدهای تحول در سیاست خاورمیانه‌ای روسیه" از سوی مرکز مطالعات اوراسیای مرکزی دانشگاه تهران با همکاری انجمن ایرانی مطالعات منطقه‌ای (کارگروه اوراسیای مرکزی)، در تاریخ ۳۰ دی ۱۳۹۹ به صورت وینار برگزار شد. در این نشست دکتر عبدالامیر نبوی، دانشیار موسسه مطالعات فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و دکتر علیرضا نوری استادیار دانشکده اقتصاد و علوم سیاسی دانشگاه شهید بهشتی، به طرح نقطه نظرهای خود پرداختند. مدیر نشست نیز دکتر شیوا علی‌زاده بود.

در نشست معرفی کتاب مرکز مطالعات اوراسیای مرکزی، دکتر شیوا علی‌زاده گفتند: «کتاب زمینه ها، عامل ها و پیامدهای تحول در سیاست خاورمیانه‌ای روسیه، مجموعه‌ای از مقالات، اثر دکتر الهه کولایی و دکتر حمید رضا عزیزی است که خانم عفیفه عابدی و دکتر محمد سلطانی نژاد در نگارش برخی مقاله‌ها همکاری داشته‌اند. این کتاب پیشتر با نام علل و پیامدهای توسعه روابط روسیه و اسرائیل منتشر شده بود و اینک با افزودن چندمقاله تجدید چاپ شده است». ایشان در ادامه از دکتر نبوی خواستند به طرح دیدگاه‌های خود بپردازند.

دکتر عبدالامیر نبوی در ابتدا گفتند: «یکی از ویژگی‌های این کتاب نگاه واقع بینانه حاکم بر آن است که به خواننده این امکان را می‌دهد تا با آخرین اطلاعات و آمار و داده‌های معتبر و تحلیل واقع بینانه‌ای درباره موضوع مورد بحث روبه‌رو شود. این اثر راهنمای خوبی برای کسانی است که وارد کنش سیاسی شده‌اند و علاقه‌مند به فعالیت در حوزه

^۱ این گزارش از نوار صوتی سخنرانان محترم در نشست «رونمایی از کتاب: زمینه ها، عامل ها و پیامدهای تحول در سیاست خاورمیانه‌ای روسیه» استخراج شده است. متن نوشتاری را خانم‌ها سمیه بابازاده و سمیه زنگنه تهیه کرده‌اند.

سیاست خارجی (مانند دیپلمات‌ها) هستند». ایشان گفتند: «یکی از مسائلی که به بالابردن کیفیت کتاب کمک می‌کند بحث "ویرایش" است. بازخوانی مجدد به اصلاح معدود نادرستی‌های کتاب کمک خواهد کرد. همچنین این کار پژوهشی بین مجموعه مقالات و کتابی که فصل‌بندی منظمی دارد معلق مانده است. اگر این مجموعه، کتابی مستقل در نظر گرفته می‌شد، جابه‌جایی بعضی بخش‌ها در آن ضرورت داشت و انسجام مطالب را بیشتر می‌کرد».

ایشان نکته آخر سخنان خود را در قالب پیشنهادی ارائه کردند: «نگاه روسیه به خاورمیانه مهم است و باید از نظر اساتید برجسته دکتر کولایی و دکتر عزیزی بهره برد، اما پیشنهاد می‌شود همان‌طور که در این کتاب روابط روسیه با ایران، اسرائیل و سوریه مورد تحلیل و بررسی قرار گرفته است، در ویراست‌های بعدی، روابط روسیه با ترکیه، عربستان و حتی مصر هم مورد واکاوی قرار گیرد. همچنین اگر به رویدادهای تاریخی اخیر توجه می‌شد، این کتاب جامع‌تر و کامل‌تر می‌شد. بررسی نوع رابطه روسیه با ترکیه و نگاه دو کشور به هم و سیاست‌های آنها در خاورمیانه و یا رابطه روسیه با عربستان سعودی در چارچوب کنترل انرژی در این کتاب خالی است. اگر در چاپ‌های بعدی گنجانده شود، محتوای کتاب کامل‌تر خواهد شد».

در ادامه آقای دکتر نوری به سخنرانی پرداختند. ایشان با تاکید بر اهمیت پرداختن به سیاست خاورمیانه‌ای روسیه گفتند: «با توجه به برخی انتقادهایی که در محافل دانشگاهی مطرح می‌شود، آیا پرداختن به مساله روسیه و خاورمیانه موضوعی تکراری است؟». ایشان در پاسخ به این سوال گفتند: «مساله جایگاه ایران در سیاست‌های روسیه و سطح روابط دوطرف، برای ایران مساله‌ای بسیار مهم است که باید به آن پاسخی کارشناسانه داد. کتاب حاضر کوشیده است پاسخی کارشناسانه به این

مساله راهبردی بدهد». ایشان افزودند: «دومین نکته این است که سیاست بین الملل امری پویا است اما اگر فردی مطالعات زیربنایی داشته باشد می‌تواند درک بهتری از تحولات و پویایی‌های جاری به‌دست آورد. امروزه پرسش‌هایی مانند احتمال اجرای مجدد ریست بین روسیه و آمریکا و پیامدهای آن برای ایران مطرح است که پاسخ به آن، بدون توجه به روندهای گذشته دشوار است». در ادامه آقای دکتر نوری به روابط روسیه و ایران در سال‌های اخیر پرداختند.

ایشان گفتند: «این کتاب می‌تواند نقشه راهی باشد بر آن دسته از کسانی که به اشتباه روابط ایران و روسیه را راهبردی می‌دانند. نکته بعدی درباره محتوای کتاب است. بحث روسیه و خاورمیانه به ما کمک می‌کند به درک سیاست‌های روسیه در خاورمیانه دست یابیم. روسیه در ساختار در حال تغییر خاورمیانه تاثیرگذار بوده است؛ چه به صورت منفرد، اقدام‌هایی که در سوریه انجام داده است و چه به صورت روابط با کشورهای ترکیه، ایران و بقیه در چینش قدرت این منطقه تاثیرگذار بوده است. ما در سیاست می‌گوییم که کارگزاران در عرصه بین الملل می‌توانند پنج شمه از قدرت را داشته باشند و اگر هر پنج وجه قدرت را داشته باشند هژمون می‌شوند که البته روسیه در آن جایگاه نیست. یکی از مباحث مهمی که در این کتاب اشاره شده است روابط روسیه و اسرائیل است. اگر تاریخچه این کشور را بررسی کنیم بسیاری از کسانی که در اسرائیل در جایگاه قدرت بوده‌اند، ریشه اسلاو و یا روس داشته‌اند.

در مورد اهداف روسیه، همان‌طور که کتاب درباره روسیه و خاورمیانه است، پرسش بنیادین این است: «در حالی که توجه جهانی به شرق آسیا است؛ چرا روسیه توجه خود را روی خاورمیانه گذاشته است؟». نکته مهم این است که گاو شیرده خاورمیانه هنوز شیر برای دوشیدن دارد و روسیه مایل نیست از این سفره بی‌نصیب بماند. نکته بعدی این است که

خاورمیانه یک منطقه نیست و مانند اوراسیا یک فرامنطقه به شمار می‌آید که موضوع مهم آن تروریسم است. توضیح اینکه مسائل خاورمیانه، محدود به این منطقه نیستند و بخش‌های دیگر جهان را در بر می‌گیرند». ایشان در پایان اشاره کردند این کتاب به علاقه‌مندان روسیه و خاورمیانه برای آشنایی با جنبه‌هایی که کمتر به آنها توجه شده است و تربیت کارشناسان خبره کمک بسیاری خواهد کرد.

در پایان این نشست دکتر علی‌زاده از حضور دکتر عبدالامیر نبوی و دکتر علیرضا نوری تقدیر و قدردانی کردند.

پایان

مرکز مطالعات اوراسیای مرکزی

آدرس: تهران، خیابان انقلاب، دانشکده

حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران.

تلفن: ۰۲۱۶۶۴۱۹۸۰۴

نمبر: ۰۲۱۶۶۹۵۳۹۹۶۰-۰۲۱۶۶۴۱۹۷۰۴

پست الکترونیک:

cces@ut.ac.ir

تارنما:

cces.ut.ac.ir

تهیه گزارش

سمیه بابازاده

سمیه زنگنه

Center for Central Eurasia Studies

Address: Faculty of Law and
Political Science, University of
Tehran, Enghelab Ave, Tehran,
Iran.

Website: cces@ut.ac.ir

Email: cces@ut.ac.ir

Tel No: +982166419704